

До разової спеціалізованої вченої ради
Закладу вищої освіти «Подільський державний університет»

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата економічних наук, доцента, асистента кафедри
економіки, підприємництва, торгівлі та біржової діяльності
Закладу вищої освіти «Подільський державний університет»

ПЕЧЕНЮК Алли Петрівни

на дисертаційну роботу

ЧАЙКОВСЬКОГО Олега Валентиновича

на тему «Економічні засади функціонування сільського туризму в умовах сталого розвитку регіону», представлену на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка» (галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»)

Актуальність теми дисертаційної роботи. Сучасний розвиток сільських територій України відбувається в умовах суттєвих економічних, демографічних та інституційних трансформацій, що посилюються наслідками повномасштабної війни, процесами децентралізації та необхідністю післявоєнного відновлення держави. За таких умов особливого значення набуває пошук ефективних механізмів диверсифікації економічної діяльності, підвищення конкурентоспроможності територіальних громад, розширення можливостей самозайнятості населення та зміцнення фінансової спроможності місцевого самоврядування. Одним із найбільш перспективних напрямів вирішення зазначених завдань є розвиток сільського туризму як важливої складової сучасної регіональної економіки.

Сільський туризм сьогодні розглядається не лише як окремий вид туристичної діяльності, а як ефективний економічний інструмент сталого розвитку територій, який забезпечує раціональне використання природного, історико-культурного та рекреаційного потенціалу, стимулює розвиток малого підприємництва, сприяє створенню нових робочих місць, зростанню доходів місцевого населення та активізації суміжних видів економічної діяльності. Особливої актуальності ці питання набувають в умовах необхідності підвищення резильєнтності територіальних громад та формування нових моделей їх економічного розвитку.

Актуальність дослідження також визначається необхідністю впровадження сучасних інструментів цифрової трансформації туристичної діяльності, використання технологій smart tourism, GIS-моніторингу туристичних потоків, економіко-математичного моделювання та стратегічного прогнозування розвитку туристичних дестинацій. Незважаючи на значну кількість наукових праць, присвячених проблемам розвитку туризму, питання комплексного економічного оцінювання розвитку

сільського туризму, формування інтегрованого цифрового туристичного простору, забезпечення економічної стійкості територіальних громад та стратегічного управління розвитком туристичних дестинацій потребують подальшого наукового обґрунтування.

У цьому контексті дисертаційна робота Чайковського О.В. є своєчасною та актуальною як у теоретичному, так і в практичному аспектах. Автором запропоновано сучасні методичні підходи до інтегрального оцінювання резильєнтності сільських туристичних дестинацій, обґрунтовано напрями цифрової трансформації туристичної сфери, розроблено інструменти стратегічного розвитку територіальних громад та практичні рекомендації щодо підвищення економічної ефективності функціонування сільського туризму.

Отже, тема дисертаційної роботи є безумовно актуальною, відповідає сучасним напрямам розвитку економічної науки та має важливе значення для подальшого розвитку теорії й практики функціонування сільського туризму в умовах сталого розвитку регіонів України.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана відповідно до основних напрямів науково-дослідної діяльності Закладу вищої освіти «Подільський державний університет» у межах виконання науково-дослідних тем: «Формування стратегії та пріоритетів інноваційного розвитку аграрного сектору економіки в умовах глобалізації» (державний реєстраційний номер 0114U007032) та «Удосконалення системи управління розвитком суб'єктів господарювання та сільських територій» (державний реєстраційний номер 0123U103852).

Тематика дисертаційної роботи безпосередньо пов'язана з виконанням зазначених науково-дослідних тем і спрямована на вирішення актуальних проблем розвитку сільських територій, удосконалення економічних механізмів функціонування сільського туризму, забезпечення економічної стійкості територіальних громад та підвищення ефективності регіонального розвитку.

Особистий внесок здобувача полягає у поглибленні теоретико-методичних засад функціонування сільського туризму, розробленні сучасних методичних підходів до інтегрального оцінювання резильєнтності туристичних дестинацій, обґрунтуванні напрямів цифрової трансформації туристичної сфери, формуванні стратегічних підходів до розвитку територіальних громад та розробленні практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності функціонування сільського туризму.

Отримані результати органічно доповнюють виконувані в університеті наукові дослідження, мають наукову новизну та практичне значення й можуть бути використані при формуванні регіональної політики розвитку сільського туризму та забезпеченні сталого розвитку територіальних громад.

Обґрунтованість, достовірність і новизна наукових положень, висновків і рекомендацій. Наукові положення, висновки та практичні рекомендації, сформульовані у дисертаційній роботі, є достатньо обґрунтованими, логічно взаємопов'язаними та підтверджуються

результатами комплексного теоретичного і прикладного дослідження. Достовірність одержаних результатів забезпечується використанням сучасної методології економічних досліджень, комплексним застосуванням загальнонаукових і спеціальних методів, зокрема системного аналізу, економіко-статистичних методів, економетричного моделювання, інтегрального оцінювання, кластерного аналізу, сценарного прогнозування та GIS-технологій.

Інформаційну основу дослідження становлять офіційні статистичні матеріали Державної служби статистики України, Державного агентства розвитку туризму України, Державної податкової служби України, Міністерства розвитку громад та територій України, матеріали територіальних громад Хмельницької області, аналітичні матеріали міжнародних організацій, результати авторських розрахунків, а також вітчизняні й зарубіжні наукові публікації. Використання широкої інформаційної бази забезпечило належний рівень достовірності, репрезентативності та можливість верифікації отриманих результатів.

Наукова новизна дисертаційної роботи полягає у комплексному вирішенні наукового завдання щодо розвитку теоретико-методичних засад та обґрунтування сучасних економічних механізмів функціонування сільського туризму в умовах сталого розвитку регіону. До найбільш вагомих результатів дослідження належать:

- розроблений методичний підхід до інтегрального оцінювання адаптаційної стійкості (резильєнтності) сільських туристичних дестинацій на основі комплексного врахування економічних, туристичних, інституційних, інфраструктурних і цифрових показників;
- запропонований індекс декореляції туристичних потоків і фіскальних надходжень, який розширює методичний інструментарій оцінювання ефективності функціонування сільського туризму;
- розроблені стратегічна матриця смарт-спеціалізації територіальних громад, концепція інтегрованого цифрового туристичного простору та векторна модель забезпечення резильєнтності розвитку сільського туризму;
- удосконалені методичні підходи до економетричного моделювання, сценарного прогнозування розвитку туристичного сектору та оцінювання енергоресурсного потенціалу територіальних громад.

Загалом наукові положення, висновки та рекомендації дисертаційної роботи є достатньо обґрунтованими, достовірними, характеризуються належним рівнем наукової новизни та мають вагоме теоретичне і практичне значення для подальшого розвитку економіки туризму, регіональної економіки та управління розвитком територіальних громад.

Практичне значення отриманих результатів. Практичне значення дисертаційної роботи полягає у можливості використання запропонованих автором теоретичних положень, методичних підходів і практичних рекомендацій органами державної влади, органами місцевого самоврядування, агенціями регіонального розвитку, суб'єктами туристичного підприємництва та іншими заінтересованими сторонами під час розроблення

стратегій розвитку територіальних громад, програм розвитку сільського туризму та реалізації політики сталого розвитку регіонів.

Практичну цінність мають запропоновані автором методика інтегрального оцінювання резильєнтності туристичних дестинацій, концепція інтегрованого цифрового туристичного простору, рекомендації щодо впровадження технологій smart tourism, GIS-моніторингу туристичних потоків, системи «Єдиний квиток», а також стратегічні підходи до розвитку туристичних кластерів і смарт-спеціалізації територіальних громад.

Практична значущість результатів дослідження підтверджується їх упровадженням у діяльність Слобідсько-Кульчієвецької, Орининської та Жванецької сільських рад, Кам'янець-Подільської районної ради, а також використанням у навчальному процесі Закладу вищої освіти «Подільський державний університет», що свідчить про реальну можливість застосування запропонованих розробок у практиці управління розвитком сільських територій і туристичної сфери.

Повнота викладу основних результатів у наукових виданнях. Основні положення дисертації повною мірою висвітлено у 13 наукових публікаціях автора, серед яких: 1 стаття у виданні, що індексується у міжнародних наукометричних базах Scopus / Web of Science, 1 стаття у міжнародному науковому виданні, 4 статті у наукових фахових виданнях України категорії «Б», 7 публікацій у матеріалах міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференцій.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації. Позитивно оцінюючи високий науковий рівень дисертаційної роботи, її актуальність, теоретичне та практичне значення, вважаю за доцільне висловити окремі зауваження і побажання, які мають рекомендаційний характер та можуть бути предметом подальшої наукової дискусії.

1. Незважаючи на ґрунтовний аналіз міжнародного досвіду розвитку сільського туризму, наведений у першому розділі дисертації, у практичній частині роботи доцільно було б ширше використати приклади успішного функціонування туристичних кластерів і цифрових платформ країн Європейського Союзу з метою розширення можливостей адаптації такого досвіду до умов України.

2. У дисертації розроблено економетричні моделі оцінювання впливу розвитку сільського туризму на соціально-економічний розвиток територіальних громад. Разом із тим науковий інтерес становило б проведення порівняльного аналізу результатів моделювання для територіальних громад із різним рівнем туристичного потенціалу та соціально-економічного розвитку, що дозволило б ширше оцінити можливості практичного використання запропонованого методичного інструментарію.

3. Значний науковий інтерес становить запропонований автором індекс декореляції туристичних потоків і фіскальних надходжень. Разом із тим доцільно було б більш детально розкрити можливості використання цього індикатора для порівняльного аналізу розвитку різних регіонів України та оцінювання ефективності реалізації регіональної туристичної політики.

4. У роботі запропоновано низку авторських економічних моделей і методичних підходів до розвитку сільського туризму. На думку рецензента, практичну цінність дослідження посилює наведення прикладів їх практичного застосування під час розроблення стратегій розвитку територіальних громад інших регіонів України, що сприяло б ширшому обґрунтуванню універсальності запропонованих рекомендацій.

Разом із тим висловлені зауваження мають рекомендаційний і дискусійний характер, не знижують загальної позитивної оцінки дисертаційної роботи та не впливають на її наукову новизну, теоретичне значення і практичну цінність.

Загальний висновок. Дисертаційна робота Чайковського Олега Валентиновича на тему «Економічні засади функціонування сільського туризму в умовах сталого розвитку регіону» є завершеним, самостійно виконаним науковим дослідженням, у якому отримано нові науково обґрунтовані результати, що мають важливе теоретичне і практичне значення для розвитку економіки сільського туризму, регіональної економіки та забезпечення сталого розвитку територіальних громад.

За актуальністю обраної теми, ступенем обґрунтованості наукових положень, рівнем наукової новизни, теоретичним і практичним значенням одержаних результатів, повнотою їх апробації та відповідністю встановленим вимогам дисертаційна робота відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року (зі змінами).

На підставі викладеного вважаю, що Чайковський Олег Валентинович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка».

Рецензент:

кандидат економічних наук, доцент,
асистент кафедри економіки, підприємництва, торгівлі та біржової діяльності
Закладу вищої освіти
«Подільський державний університет»

Алла ПЕЧЕНЮК

Учений секретар ЗВО «ПДУ»
кандидат сільськогосподарських наук, доцент

Олена КОБЕРНЮК

